

W. BIEGAŃSKIEGO · W. CZĘSTOCHOWIE

EX · LIBRIS · M · B · P · IM · DR ·

BIBLIOTEKA PUBLICZNA im. W. Biegańskiego w CZĘSTOCHOWIE

PRAWA REPRODUKUCJI ZASTRZEŻONE

COPYRIGHT RESERVED

CZĘSTOCHOWIANIN

TYGODNIK

Częstochowskiego Okręgowego Komitetu Robotniczego Polskiej Partii Socjalistycznej.

Prenumerata: Kwartalnie zł. 1.30. Z odnośnikiem do domu zł. 1.65. gr. Rocznie 5.20 z przesyłką zł. 860.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA:
Częstochowa, ulica Kościuszki Nr. 62.
Telefon Nr. 37. P.K.O. 66.600

Redaktor przyjmuje w poniedziałki od 3-4.
w piątki od 6-8.
Administracja czynna jest codziennie od godz. 17
do 20. W niedziela i święta 10-12

Cena numeru 10 gr.

Robotnicy a walka polityczna

Za kilka miesięcy m nie trzydziesty trzeci rok mego poslowania. Ciężkie losy chciały, żebym — zaraz w pierwszych miesiącach — jako najmlodszy pōsel w parlamencie austriackim, stanął na czele walki potentatem austriacko-galicyskim hrabią Kazimierzem Badenim, „mężem żelaznej ręki”, który wspany na bezwzględne zaufaniu starca na tronie, miał „uratować” Austrię. Był to największy w historii oszust i gwałciiciel podczas wyborów. Dziś po tak długim okresie czasu, w którym przed moimi oczyma upadło czterdzieści kilka gabinetów ministerjalnych, znów losy chciały, żem nie mógł usnąć się od walki z Rządem znacznie młodszego KAZIMIERZA, który mimo młodości swojej, ma już karty w historii wyborów w zmartwychwstałej Polsce...

W tym — jak na życie jednostki — dość długim czasie mogłem obserwować zachowanie się robotników w ruchu politycznym. Jeden rys tego zachowania się, rzęca się w oczy. Robotnicy polscy — w wielkiej masie — gotowi są do cierpliwego znoszenia

zmian politycznych, choćby dla siebie niekorzystnych i wcale nie są „rozpolitykowanymi”, jak się to im często zarzęca. Niezwykle ciężka dola robotnicza absorbuje ogromną masę energii na walki ekonomiczne, na tysiące trosk o zdobycie kawałka chleba, uratowanie „nagięgo” życia.

Drugim rysem jest IDEALIZM, oparty na MORALNOŚCI, której robotnicy nigdy nie zgodzą się wyłączyć z polityki. „Politykowanie” robotników jest równocześnie ciągłym apelem do MORALNOŚCI.

Trzecią cechą tego ruchu politycznego jest apel do PATRIOTYZMU PAŃSTWOWEGO — przyciem Państwo jako organizacja policyjna, ustroj PRZYMUSU, zamienia się w myśl „politykującego” robotnika w jakąś nadzędną organizację POMOCY i OCHRONY człowieka.

Sam blask tytułów ministerjalnych, sama rewnętrzna forma władzy, o ile nie jest ona pomocą i obroną, budzi odrazu niezmiernie łatwo w masie robotniczej oddech niechęci, satyry, a nawet nienawiści wobec czegoś obce-

go. Minister, który zjeżdża na odczyt i oteza się kordonami policyjnymi, może być pewny żywiołowej niechęci robotników.

Nędzna mas, jako wynik niedbalstwa, lub wrogiej polityki rządowej, jest najcięższym argumentem w polityce robotniczej. Skoro ten argument zostanie ZROZUMIANY i UTRWALONY wśród robotników, MA ON SIŁĘ ŻYWIOLU.

Zaufanie klasy robotniczej do swoich wodzów jest duże, ale wcale nie ślepe. Żadna „popularność” wędza nie utrzyma w masach ufności, jeżeli znikną UCZCIWE jej podstawy. Obecnie przeżywanym wśród robotników polskich jęden z największych upadków osobistej popularności. NAJDŁUŻEJ trwa zaufanie do pracy, uczciwości i rozumnej człowieka, który posługuje się środkami czystymi i nie upokarza robotników plugawą mową.

Wobec obóstwa środków wytwarzania się opinii politycznej wśród robotników, ZGROMADZENIA ROBOTNICZE odgrywać muszą z natury rzedczą ogromną rolę. Żadna klasa lud-

ności nie nauczyła się tak korzystać z prawa zgromadzania się, jak robotnicy. Nie myślę nad tem się rozszerzać, ale zauważę tylko, że polityka, postęgująca się w tym stopniu zgromadzeniami, musi być polityką ZROZUMIALĄ, dla szerokiej masy a nie krętej i ciemnej.

Już z tych kilku uwag, które się nasuwają każdemu, patrzącemu z miłością i szacunkiem na polityczny ruch ciężko pracującej i nędnie wynagradzanej masy robotniczej, staje się rzęczą jasną, że ten ruch polityczny musi być RUCHEM SOCJALISTYCZNYM. Socjalizm jako IDEALIZM nowoczesnej klasy pracującej, jako ślągły apel do MORALNOŚCI SPOŁECZNEJ, jako krytyczny ruch umysłowy wobec dzisiejszych krzywd i nonsensów ustroju kapitalistycznego, staje się w politycznym ruchu robotniczym przewodnikiem i czynnikiem kształtującym umysłowość i moralność robotniczą. Jest to zjawisko powszechne.

IGNACEY DASZYŃSKI.

Unieważnienie wyborów

Z pōśród wielu spraw wyborczych Sąd Najwyższy załatwił protest komunistyczny z okręgu Pińczów — Sandomierz i unieważnił odbyte tam wybory do Sejmu W okręgu tym przeszło pięciu pōsłów: 2 z P. P. S. (Włosiński i Lopacki), 2 z Wyzwolenia (Smoła i Król) i 1 ze Str. Chł. (Dobroch). Sanacja nie zdobyła tu ani jędenego mandatu.

Tak więc w okręgu tym muszą się odbyć nowe wybory, które do dnia 28 grudnia zarzędzić musi Minister Spraw Wewnętrznych. Sanacja wybory te chce wyzyskać dla zdobycia choć jędenego mandatu. Walka pewno będzie wobec tego zażartą. Zobaczymy jakie będą przy niej zastosowane środki. „Częstochowianin” stale będzie informować o toku tej akcji; bowiem prawdopodobnie będziemy tu mieli próbkę metod wyborczych jakie B. B. zechce uruchomić w całym kraju. Więć trzeba się uczyć.

Zawiadomienie.

Komitet Wykonawczy Organizacji Młodzieży T.U.R. w Częstochowie niniejszym zawiadamia, że w dniu 3-ch Króli, 6-I-1930 r., o godz. 4 p. p. w sali Klubu P.P.S. ul. Kościuszki 62 odbędzie się tradycyjnym zwyczajem

Uroczysty Opłatek

połączony z Choinką dla Czerwonego Harcerstwa.

Na uroczystość powyższą Towarzyszy i Towarzyski serdecznie zaprasza

Komitet Wykonawczy
Częstochowskiej Organizacji Młodzieży T.U.R.

Rząd w nowym składzie

W niedzielę został utworzony nowy rząd w następującym składzie:
Prezes ministrów — Kaz. Bartel.
Minister Skarbu — Matuszewski.

„ Spraw Wewn. — Józefki.
„ Zagr. — Zaleski.
„ Poczt i Tel. — Boerner.
„ Spraw Wojsk. — Piłsudski.
„ Pracy i Op. Społ. — Prystor.
„ Sprawiedl. — Datkiewicz.
„ Robót Pub. — Matakiewicz.
„ Kolei — Kühn.
„ Rolnictwa — Leśniewski.
„ Przemysł i han. Kwiatkowski.
„ Oświaty — Czerwiński.
„ Reform Rol. — Staniewicz.

Dla uwidocznienia zmian nazwiska nowych ministrów podkreśliliśmy tu-
stym drukiem. Jak widzimy zmiany są niewielkie.

Pan Bartel sądzi, że zamyślił komus oczy gdy zamiast gen. Składkowskiego powoła na stanowisko ministra p. Józefskiego, którego znamy dobrze z metod wyborczych na Kresach, albo że kupi P. P. S. przez usunięcie Morczewskiego, gdy system rządów który politycznie swój wyraz ma w Piłsudskim i Prystorze, a gospodarczy w Matuszewskim, Kwiatkowskim i Staniewiczu — gdy system rządów pozostaje ten sam.

Zmieniło się zbyt mało w rządzie, aby można było mówić o zmianie naszego stanowiska.

Klasa robotnicza musi w dalszym ciągu czuć, gdyż walka nie jest skończona.

Sanacyjna sprawiedliwość.

Marszałek Sejmu tow. Daszyński w liście do kongresu pracowników państwowych w dniu 8 grudnia — podkreślił niesprawiedliwość w uposażeniach „wybrańców”, a zakończył — „Życzę z głębi duszy, aby żądania

Wasze mogły się urzęczywić”, — oburzył się p. Switalski i wydał „wyczyn” otwartego listu do Marszałka Sejmu, Ignacego Daszyńskiego — piętnując jego wystąpienie w obronie ludzi pracy, — a zwłaszcza za uwagi o

uprzywilejowanych i twierdził pan Switalski — wszyscy otrzymują pobory wg. grup uposażeniowych; oto jak wyglądają te grupy w sanacyjnej sprawiedliwości:

1. Urzędnik IX stopnia żonaty z dwojgiem dzieci pobiera 116 zł. 56 gr.
Kapitan żonaty z dwojgiem dzieci pobiera 821 zł. 72 gr.
2. Urzędnik X stopnia pobiera 283 zł. 89 gr.
Poręcznik pobiera 632 zł. 78 gr.
3. Woźny XIV stopnia pobiera 202 zł. 29 gr.
Plutonowy pobiera 367 zł. 85 gr.
4. Woźny XV stopnia pobiera 186 zł. 01 gr.
Kapral pobiera 328 zł. 52 gr.
Zatem komentarze zbyteczne.

Organizacja Młodzieży T.U.R. Sekcja odczytowa.

W niedzielę, dnia 5-go, stycznia r. b. o godz. 4-ej p. p. w sali klubu P.P.S., ul. Kościuszki 62, tow. Leon Zoraki wygłosi odczyt na temat „Zagadnienie pracy w twórczości Zeromskiego.” Wstęp wolny.

Baczność turowcy!

Komitet Wykonawczy Częstochowskiej Org. Młodz. T. U. R. podaje do wiadomości, że od dnia 1-go stycznia 1930 r. odbywać się będzie rejestracja wszystkich członków i członkin; członkowie i członkinie obowiązani są zgłaszać się wraz z legitymacjami do Sekretariatu, który będzie czynny codziennie od godz. 6-8 wieczorem.
Sekretarz: Przewodniczący:
Leon Zoraki. Ignacy Lewiak.

Zw. Zaw. Robotn. i Robotnic Przem. Włókienn. w Polsce. Oddział w Częstochowie.

Wszystkim członkom naszego Związku zasyła życzenia szczęśliwego Nowego Roku

Zarząd.

Trzeba skończyć z wyuzdanym humorem teatralnym.

Do ostatniej rewii naszych „Rozmaitości” p. t. „Cała Częstochowa” p. Pierzgałski - Orliński wykombinował znowu „mowę” na temat „alimentów”, którą wygłasza niby przed Sądem.

Gdyby z „mowy” powyższej zacytowano się chociażby kilka zdań, o brzydzeniu i wstręty ogarnąłby czytelników do tego rodzaju humoru teatralnego, który jedynie i wyłącznie w naszym mimo wszystko sympatycznym teatryku reprezentuje p. „artysta” Orliński.

Jaknajbardziej ustosunkowani do teatru „Rozmaitości”, zdając sobie jaknajdokładniej sprawę z ważności tej placówki zwracamy uwagę na wyjątkowość dyrekcji w poskromieniu nieco zdaleka w gadaniu posuwającego się artystę.

Mamy przeświadczenie, że to co się stało nigdy już powtórzone nie zostanie.

Należy wyrazić ubolewanie, że prasa częstochowska stojąca często na straży moralności nie chciała tego momentu spostrzec.

Dla dobra teatru i jego dalszego rozwoju w „Częstochowianinie” musieliśmy powyższe z tego miejsca powieścić. I. l. e. w.

System szpiegowski w Kasie Chorych daje OWOCE.

W ubiegłym tygodniu pracownicy Pow. Kasy Chorych otrzymali przynębiającą wiadomość; że oto jedna z ich koleżanek — farmaceutka, usiłowała pozbawić się życia, przez wypicie pewnej dozy jodyny. Z trudem udało się lekarzom uratować desperatkę.

Jak dochodzą nas wieści, otrucie to miało powstać na tle jakiegoś animumu.

Przed kilku tygodniami jeden z farmaceutów dostał na tyłek ataków serca za jakąś oświadczenia wiadomość.

Zaprawdę, dzieją się niesłychane dotychczas rzeczy w tej Częstochowskiej Kasie Chorych.

Możeby tak Związek Farmaceutów wtrącił się do tych spraw i znalazł winowajców nieszczęśliwych wypadków, które działy się zaczęły od przybycia komisarza do Pow. Kasy Chorych w Częstochowie.

Przypuszczamy, że system wzajemnego szpiegowstwa gra w tem wszystkim dużą rolę.

Na fundusz obrony Demokracji i Wolności

Tow. E. A. Zi. 2.
„ Graj Kazimierz zł. 5.
„ Bezimienny zł. 4.50.
„ Adamus Franciszek zł. 1.

Kościuszki Nr. 13. Walarowski Feliks
Pracownia zegarmistrzowska-Jubilerska
Przyjmuje do reperacji najnowszych konstrukcji zegary i zegarki najmniejszych konstrukcji — a także zegary antyczne stare.
Wykonuje zamówienia na sygnety najnowszych fasonów.
Przyjmuje do reperacji parafony, koncertony najnowszych konstrukcji.
Po cenach niskich.

TYSIĄCE
chorych na katar żołądka, wzdęcia, kurcze, bóle, niestrawność, brak apetytu, ogólna osłabienie, ataki, odzyskanie zdrowia, używanie zioła sławnego na cały świat dr. Dietla, Profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego. Żądacie bezpłatnej broszury pouczającej. Adres: Liszki — Apteka.

Zgubiono legitymację Pow. Kasy Chorych na imię Teofila Imialczyka, którą unieważnia się.

Ceny ogłoszeń: Miastowe, przed tekstem cała strona 400 zł. Za wiersz wysokości 1 mm. w taksie 60 gr. Kolumnaty i nadesłane 50 gr. Zwyczajny 40 gr. Nekrologi do 60 mm. 25 gr. powyżej 60 mm. 20 gr. drobne za wiersz 20 gr. Poszukiwanie i zaoferowanie pracy 50 proc. taniej. Ogłoszenia tabelaryczne, zagraniczne i fantazyjne 50 proc. drożej. Układ ogłoszeń w taksie i poza tekstem 4-szpaltowy. Za treść ogłoszeń nadesłanych Redakcja nie odpowiada.

Teatr „ODEON”

Od wtorku 31 grudnia do czwartku 2 stycznia

Sensacja! Tylko 3 dni! Sensacja!
NOC SYLWESTROWA
Dramat dz. cz. — którą wrodzona uczciwość uratowała od zguby.
W rolach głównych: **Mary Astor** piękny **Charles Morton**
Nad program: MŁODZIEŃCY DO WSZYSTKIEGO
Wyborna komedia w 2-actach.
oraz Najnowszy Tygodnik Aktualności chwila bieżąca na ekranie
Od piątku i dni następnych. **Arcyfilm nad wszystkie arcyfilmy.**
Kobieta na Księzycu Oszalałające swym ogromem i wspaniałością najnowsze dzieło **Fryderyka Langa**
Szczegóły w afiszach i programach.

Kino-Teatr „CASINO”

Ul. Kościuszki Nr. 18. Telefon Nr. 8-25.

Od wtorku 31 grudnia i dni następnych.
Film ten niema nie wspólnego z filmem, który kiedyś był wyświetlany pod tym samym tytułem w Częstochowie. Pierwszy raz w Częstochowie.
Najpotężniejszy film świata. Najnowszy twór filmowy.
Hrabia Monte Christo
Potężny dramat romantycznych przygód osnuty na tle słynnej powieści A. Dumasa.
W rolach głównych potęgi światowej sławy i ekranu **Lil Dagover, B. Goetzke, J. Angelo, Marja Głoy** i wielu innych słynnych międzynarodowych artystów.
Hr. Monte Christo to zupełnie nowy film nowe arcydzieło, nowy temat — to film nad filmy. Przebój nad przeboje.

Bielizna ongiś i dzisiaj.

We wczesnym średniowieczu była bielizna zbytekiem, na jaki mogli sobie pozwolić tylko wiccy bogacze, bowiem przy przedzeniu na kołowrotku i tkanin na prymitywnym krośnie wykończenie jednej koszuli ze względnie cienkiej tkaniny trwało nieraz półtora roku i dłużej.

Maszynowe przedzenie i tkanie — udoskonalone zaledwie na początku XIX stulecia, jest jednym z najpożyteczniejszych wynalazków ludzkiego ducha. Dzisiaj nie możemy sobie nawet wyobrazić, jak bardzo czuliśmy się nieszczęśliwi, gdyby nam przyszło nosić ostrą, grubą odzież na gołym ciele, a obuwiu napychać zwykłą słomą.

Im bardziej doskonalą się technika, tem tańszą staje się bielizna. Ale w parze z tem potaniem towaru idzie, niestety, pogorszenie jakości. Składają się na to różne przyczyny, przede wszystkim — powszechna pogoń za tanizną, bez zastanowienia się nad tem, że tani towar faktycznie o wiele więcej kosztuje, niż drogi, jak również zawzięta konkurencja fabryk, którym lepiej się opłaca walczyć ceną, niż gatunkiem towaru.

Dobre to były czasy naszych babek i prababek, kiedy bielizna była żelaznym skarbem rodzinnym, który dziedziężyło trzecie i czwarte pokolenie.

Czyżby te dobre czasy minęły na zawsze? Pocieszmy się — wracają one

dzięki fabryce „Widz wsziej Manufaktury” w Łodzi, która postawiła sobie za zadanie wyrobić materiały białe, o niespożytej wprost trwałości; są one nawet piękniejsze od towarów niemieckich. Nic też dziwnego, że zaliczenia poznała się na towarach Włocławskich, bo fabryka otrzymała te medale na wystawach w Konstancji, Nopolu, Paryżu, Liege, choć tam piegało się o medal wiele fabryk innych krajów, naprz. angielskich. Ostatnio przyznano Włocławskiej najwyższe odznaczenie — wielki złoty medal na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu.

„Włocławska Manufaktura” nie jest jedną fabryką, a kilkanaście ogromnych fabryk, zajmujących terenem dobrego miasteczka i zatrudniających około 12.000 robotników. Wio fabryki te zwiedzić, aby ujrzeć prawdziwe cuda techniki — naprz. obrzynie — niby gmachy — maszyny automatyczne, pracujące tak, jakby były obdarzone ludzkim rozumem.

Z tych fabryk idą w dalsi świat prześcignione materiały białe, rozchwytywane przez cudzoziemcy i wnet z Oceanu.

Niechże każdy dobry jak wie o tem, że mamy w Polsce Włocławską fabrykę, której nam zazdroczą Niemcy, Anglii i Francuzi i że bielizna z Włocławskiego towaru, najlepszy prezent, to najpiękniejsza ozdoba świątecznego stołu.

Wszystkim czytelnikom, przyjaciółom i współpracownikom „Częstochowianina” składamy serdeczne życzenia szczęśliwego Nowego Roku 1930

Redakcja.

Zapisujcie się do Org. M. T. U. R.

Rola Piłsudskiego

Czytaliśmy w gazetach: W sobotę 14 grudnia: „W piątek o g. 6-ej wieczorem p. Prezydent Rzeczypospolitej udał się do marsz. Piłsudskiego z którym odbył dłuższą naradę”.

W niedzielę 15 grudnia. „W ciągu dnia wczorajszego (w sobotę) p. Prezydent odwiedził marsz. Piłsudskiego z którym przez dłuższy czas się naradzał”.

W poniedziałek 16 grudnia (wywid prof. Bartla):

„Marszałka Piłsudskiego znalazłem w znakomitym zdrowiu i w doskonałej formie”.

Tak więc pogłoski o chorobie marsz. Piłsudskiego okazały się fałszywe; nie można więc nimi łomaczyć tego, że p. Prezydent udawał się do Piłsudskiego.

W każdym razie żywy udział Piłsudskiego w obecnym przesileniu jest zupełnie wyraźny. A obywateli tu uwagione świadczą najlepiej, że klucz systemu tkwi w rękach Piłsudskiego i póki on pozostaje w rządzie nie można mówić o likwidacji systemu pomajowego. Likwidacja ta musi być połączona z wycofaniem się Piłsudskiego z życia politycznego Polski.

Bacność członkowie Kom. Wyk. Or. M. T. U. R.

Zawiadamia się wszystkich członków Org. M. T. U. R., że posiedzenia Kom. Wykonawczego Organizacji odbywają się w wtorki każdego tygodnia o godz. 6 wiecz.

Przewodniczący **I. Lewiak.**
Sekretarz **L. Zorski.**

Z Rady Miejskiej

Na ostatnim posiedzeniu Rady Miejskiej na wniosek Magistratu i klubu radnych P.P.S., — uchwalono dla bezrobotnych nie otrzymujących żadnej pomocy, — akcję żywnościową z fundusów miejskich i wydać taką przed świętami Bożego Narodzenia; oraz zasiłek świąteczny i na zakupy zimowe dla pracowników umysłowych i fizycznych zatrudnionych przez Samorząd w wysokości 1-24 poborów miesięcznych.

Z tak postawionej sprawy przez Magistrat, — który ujął w formie konkretnego pomoc swym pracownikom, — ujawnił niezadowolenie r. Cardini, który nie mając nic do mówienia, gdyż wszyscy pamiętają rok rocznie popisy licytacyjne tego obrońcy ludu, — które najczęściej ulegały uchyleniu przez władze nadzorcze, pozostawiając w złudnym oczekiwaniu pracowników; to też w zamęcie złożył krótkie oświadczenie imieniem klubu Ch. D., że będą głosować za wnioskiem „socjalistyczno-żydowsko-kapitalistycznego” magistratu, który zdobył się na konkretny wniosek; a samym nie znając źródeł pokrycia trudno, jest składać wnioski.

A więc niech będzie wdzięczny pan ławnik Braksator — swemu partyjnemu koleźce Cardiniemu, iż go reklamował kogo on reprezentuje, gdyż kto jest z członków Magistratu socjalistą, wiemy, kto żydem, nie jest tajemnicą, lecz kto jest kapitalistą, — dowiedzieliśmy się dopiero od p. Cardiniego, — pozostali, a więc i pan ławnik Braksator.

Winszujemy — lecz nie zazdrościmy takich przyjaciół.

Wydział kolportażu

Częstoch. Komitetu Robotniczego P. P. S. posiada na składzie broszury treści naukowej i społecznej w cenie od 5 gr. do 10 zł. — czynny w piątki i soboty od 7—830. wiecz. w lokalu PPS